

URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/95340529-5982-441f-a2af-317adae7d5da/content>

3. Кравчук О.Л. Інститут присяги в різних галузях права: порівняльний аналіз. *Часопис Київського університету права*. 2020. №2. С.66-71.

4. Кременова Д. С. Присяга у службовому праві як різновид присяги у праві: поняття та ознаки. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. 2020. № 48. С. 120-124. URL: <https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc48/29.pdf>

5. Пасько З. Ритуал як культурно-історична практика. *Філософія*. 2012. №3 (117). травень-червень. С. 135-138. URL: <http://dspace.nbuiv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/62469/31-Pasko.pdf?sequence=1>

6. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015, зі змінами внесеними від 27.04.2024 № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>

7. Про судоустрій і статус суддів: Закону України від 02.06.2016 р. №1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#n1587>

8. Урочиста церемонія складання присяги суддів. Вища рада правосуддя: веб-сайт. URL: <https://hcj.gov.ua/video/urochysta-ceremoniya-skladannya-prysyagy-suddiv>

Душний Ю.

*студент юридичного факультету
Західноукраїнського національного
університету.*

*Науковий керівник: к. ю. н., доц., доцент кафедри
теорії права та конституціоналізму ЗУНУ*

Кравчук В. М.

ФУНКЦІЇ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Постановка проблеми. Кожна людина, як певна складова соціуму, несе соціальну відповідальність. Соціальна відповідальність полягає в обов'язку особи реалізувати свою життєдіяльність відповідно до вимог соціуму. Юридична відповідальність є різновидом соціальної відповідальності, проте вона є чітко регламентована нормами права. Кожен громадянин, який порушив приписи законодавства, невідворотно несе юридичну відповідальність, тим самим кожен громадянин має бути проінформований про правові заборони, про юридичну відповідальність, про її різновиди, значення, мету, суть тощо.

Стан дослідження. Розкриття деяких аспектів даної теми міститься в роботах таких вчених: Абрамова О. М., Бабін О. В., Бігун О. М., Герасименко О. В., Голованов О. М., Данилюк О. Л., Кравчук М. В., Железняк О. В., Зайцева О. М. та інших.

Мета дослідження. Метою даного дослідження є висвітлення основних функцій юридичної відповідальності, як правового інституту забезпечення правопорядку та законності в державі.

Предмет дослідження. Предметом даного дослідження є функції юридичної відповідальності як основні напрямки її впливу на конкретних суб'єктів, суспільство і державу.

Виклад матеріалу. Інститут відповідальності бере свої початки ще з періоду архаїчного суспільства, в якому відповідальність здійснювалася за принципом «око за око, зуб за зуб». З часом ці принципи відступили на задній план і з розвитком правової свідомості людства їх замінила система інших стягнень, покарань чи юридичних заходів.

З точки зору теорії держави та права М. В. Кравчук стверджує: «юридична відповідальність – це юридичний обов'язок (міра покарання) правопорушника зазнати примусового, від імені держави (суспільства), на підставі закону або іншого нормативного акта, позбавлення його певних соціальних благ чи цінностей (матеріальних, духовних чи особистих), які йому належали до факту правопорушення з метою попередження правопорушень у перспективі й відновлення (чи відшкодування) втрачених суб'єктивних прав на матеріальні та духовні цінності» [1, с. 297].

Тобто, судячи з цього визначення можна дійти висновку, що юридичну відповідальність слід розглядати як захід державного впливу на правопорушника щодо його перевиховання.

Відповідальність настає з конкретних підстав, основною підставою настання юридичної відповідальності є реалізація суб'єктом права протиправної дії або бездіяльності, тобто реалізації правопорушення. Слушно зазначила А. О. Скуратівська: «юридична відповідальність настає в результаті порушення приписів правових норм і виявляється у формі до правопорушника застосування примусових заходів» [2, с. 50].

У суспільстві побутує думка, що юридична відповідальність є прямим заходом покарання, котре спрямоване на принесення болю та страждання особі, яка вчинила правопорушення. На цей банальний стереотип М. В. Кравчук дає лаконічну, проте точну відповідь. Він акцентує увагу на тому, що юридичну відповідальність не слід ототожнювати з покаранням, примусом та відплатою. Оскільки, по-перше, юридична відповідальність крім кари одночасно передбачає заходи перевиховування правопорушника, по-друге, юридичну відповідальність слід розглядати лише як вид обов'язку, по-третє, юридична відповідальність не є прямим примусом, а обов'язком зазнати виправних заходів [1].

Як і інші правові інститути юридична відповідальність виконує свої функції. Функції – це основний напрямок діяльності чи впливу. До основних функцій юридичної відповідальності належать: функція превентивного державного примусу, репресивно-каральна функція, регулятивна, виховна. Такі функції виокремлює і Максимюк О. Д.: «юридична відповідальність виконує превентивну, каральну, відновлювальну, регулятивну, виховну функцію» [3, с. 16].

Функція превентивна. До терміну «превентивний» можна підібрати синонім попередження. Тобто юридична відповідальність своїм юридичним впливом попереджає про можливість настання правопорушення а також про настання наслідків за реалізацію цих правопорушень.

Репресивно-каральна функція спрямована на забезпечення ефективності юридичної відповідальності. Всім відомо, що за основну мету

юридична відповідальність має перевиховування правопорушника, проте перевиховування досягається через покарання (позбавлення волі, обмеження волі, громадські роботи, виправні роботи тощо).

Регулятивна функція є похідним елементом, оскільки в момент того як юридична відповідальність виконує всі інші свої основні функції, в своїй сукупності вона і здійснює регулювання сфери суспільних відносин, а саме сфери притягнення до покарання.

Компенсаційна функція може мати місце, якщо говоримо про цивільно-правову відповідальність. Вона полягатиме у поновленні втрачених або порушених прав, відшкодування завданих збитків [4, с.58-59].

Виховна функція є провідною і основоположною, оскільки завдання шкоди, болю, страждання зовсім не є ціллю юридичної відповідальності. Всі правопорушення є результатом суб'єктивної сторони правопорушника, а як нам відомо, цей елемент складу правопорушення охоплює психологічне ставлення особи до самого правопорушення. Найефективнішим методом зміни цих обставин є перевиховування, тобто заложення правильного ставлення особи до закону, підвищення рівня її правосвідомості та правової культури.

Висновки. Отже, юридична відповідальність виконує такі основоположні функції, як: репресивну, превентивну, виховну, регулятивну, компенсаційну. Всі ці функції відіграють особливу роль в забезпеченні правопорядку та законності в державі. Проте важливо зазначити, що провідною серед всіх інших функцій є виховна, оскільки перевиховування людини є основною метою будь-якої відповідальності.

Список використаних джерел

1. Кравчук М. В. Теорія держави і права (опорні конспекти): Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 3-є вид., змін. й доп. Тернопіль: ЗУНУ, 2020. 524 с.
2. Скуратівська А. О. Характеристика юридичної відповідальності : *Актуальні питання державотворення у аспекті євроінтеграційних процесів в Україні* : зб. тез круглого столу (м. Київ, 1 листопада 2016 р.) / за. ред.: Н. В. Кулак, А. П. Головащук. Київ : КНУТД, 2016. С. 50-51.
3. Максимюк О. Д. Зміст функцій юридичної відповідальності. *Порівняльно-аналітичне право*. 2014. №6. С. 15–17.
4. Основи правознавства : підручник для 9 класу закладів загальної середньої освіти/ І. Д. Васильків, В. М. Кравчук. Тернопіль: Астон, 2022. 240 с.